

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

COMBAT HORTING AND ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

ІРШІНЬ – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ***

**14-15 липня 2020 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 24.07.2020 № 7).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 липня 2020 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 430 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

Єрьоменко Е. А., Гречаний О. М. Бойовий хортинг – виховна система школярів України	240
Гречаний О. М., Єрьоменко Е. А. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти	251
Гречана Л. О., Гречаний О. М., Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг у новій українській школі	262
Єрьоменко Е. А., Кукушкін К. М. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників .	273
Єрьоменко Е. А., Тішин А. В. Модернізація професійно-прикладної фізичної підготовки на основі бойового хортингу	287
Тішин А. В., Єрьоменко Е. А. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України	296
Ляховець О. О., Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку	305
Шаповалов Б. Б., Єрьоменко Е. А. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я	315
Єрьоменко Е. А., Ільницький І. Р. Бойовий хортинг: аспекти профілактики травм під час проведення змагань і тренувань	322
Рудей Д. Ю., Гречаний О. М., Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку	334
Бабурнич С. А., Єрьоменко Е. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу	343
Буток О. В., Єрьоменко Е. А., Біла В. Р., Зверєв А. В. Бойовий хортинг як засіб функціональної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей і види контролю у процесі занять	353
Біла В. Р., Єрьоменко Е. А., Чмелюк В. В., Грищук В. Л. Бойовий хортинг у загальній системі фізичної та спеціальної підготовки співробітників правоохоронних органів	368
Єрьоменко Е. А., Бабурнич С. А. Фізичне самовдосконалення особистості підлітків, які займаються бойовим хортингом	377
Зверєв А. В., Єрьоменко Е. А., Тимчик М. В., Тішин А. В. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної фізичної підготовки студентів і курсантів правоохоронних спеціальностей	385
Антоненко С. А., Єрьоменко Е. А., Чмелюк В. В., Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб виховання всебічно розвинутої особистості	399
Єрьоменко Е. А. Організація занять з бойового хортингу, тактичної, вогневої та фізичної підготовки співробітників органів внутрішніх справ	415
НАШІ АВТОРИ	428

of advanced regional pedagogical experience in the formation of senior preschoolers' social and communicative skills in theatrical activities with the use of horting puppets]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynghu*: Issue 8 (pp. 173–186). Kyiv: Palyvoda A. V.

90. Paranytsia, S. P., Yeromenko, E. A., Kolomojets, H. A., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovykh khortyngh – fundamentalnyi osередok voinskykh tradytsiy ukrainskoi zemli* [Combat horting is a fundamental center of military traditions of the Ukrainian land]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynghu*: Issue 9 (pp. 102–111). Kyiv: Palyvoda A. V.

91. Petrochko, Zh. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovykh khortyngh yak zasib vykhovannia patriotyzmu u shkoliariv i studentiv* [Combat horting as a means of educating patriotism in schoolchildren and students]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynghu*: Issue 8 (pp. 34–45). Kyiv: Palyvoda A. V.

92. Petrochko, Zh. V. & Yeromenko, E. A. (2016). *Khortyngh – shkola syly i tchesti yunoho ukrainsia* [Horting is the school of power and honor of young Ukrainian]. Kyiv: Palyvoda A. V.

93. Prysiazhniuk, S. I., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovykh khortyngh ta problema aktyvnogo vidpochynku sportsmeniv u rizni vikovi periody* [Combat horting and the problem of active recreation of athletes at different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynghu*: Issue 8 (pp. 206–218). Kyiv: Palyvoda A. V.

94. Savchenko A. Combat horting – educational practice for young people / A. Savchenko, E. Yeromenko // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.

95. Sychov, S. O., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovykh khortyngh ta osoblyvosti optymizatsii upravlinnia atletychnym trenuvanniam u protsesi sportyvnoi diyalnosti* [Combat horting and features of optimization of athletic training management in the process of sports activity]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynghu*: Issue 8 (pp. 219–225). Kyiv: Palyvoda A. V.

96. Zubaliy, N. P., Zubaliy, M. D., Yeromenko, E. A., Yeromenko, V. E. (2017). *Psykhologichni ta sotsialni osnovy vykhovannia osobystosti u systemi boyovogo khortynghu* [Psychological and social bases of personality education in the system of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynghu*: Issue 8 (pp. 122–129). Kyiv: Palyvoda A. V.

97. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. *Boyovykh khortyngh u program navchannia i profesiyno-prukladnoi pidgotovky kursantiv pravookhoronnykh spetsialnostei zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynghu*: Issue 11 (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.

98. Griban, G., Yahupov, V., Svystun, V., Dovgan, N., Yeromenko, E., Udych, Z., Zhuravlov, I., Kushniriuk, S., Semeniv, B., Konovalska, L., Skoruy, O., Grokhova, G., Hres, M., Khrystenko, D., & Bloshchynskyi, I. (2020). Dynamics of the students' physical fitness while studying at higher educational institutions. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(9), 147-156. Retrieved from <http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/1137>.

99. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bila, V. R., Bondarchuk, V. V., Bobik, S. P. (2020). *Boyovykh khortyngh u systemi pidgotovky spivrobityniv pravookhoronnykh orhaniv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting in the system of training law enforcement officers to combat the illegal movement of goods in the areas of the joint forces operation] / *Shliakhy udoskonalennia profesiynykh kompetentnostei fakhivtsiv v umovakh syohodennia* : mater. mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. 28-29 travnia 2020 r. / *Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Derzh. nauk. ustanova «Instytut modernizatsii zmistu osvity»*, [ta in.]. – Kyiv. – P. 513–527.

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ВІЙСЬКО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Єрмоєнко Е. А.

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат педагогічних наук, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України;

Кукушкін К. М.

головний спеціаліст відділу з питань державної служби, професійного навчання та урядових нагород Департаменту кадрового забезпечення Секретаріату Кабінету Міністрів України, науковий кореспондент лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, голова колегії військово-патріотичного виховання Національної федерації бойового хортингу України, кандидат у майстри спорту України з хортингу.

Анотація. У цій статті проаналізовано педагогічні умови та методи патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу. Військово-патріотичне виховання як базовий компонент національно-патріотичного виховання зорієнтоване на формування в молодій особі готовності до захисту Батьківщини, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу в Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Національно-патріотичне виховання, й зокрема військово-патріотичне, – мета системи бойового хортингу, виду спорту, який на території України розвиває Національна федерація бойового хортингу України.

Федерація ставить за стратегічну ціль – забезпечити Збройні Сили України призовником, здатним повноцінно вирішувати бойові завдання з перших тижнів служби, а країну – фізично розвиненим і духовно багатим патріотом. В освітньому і виховному процесі бойового хортингу поєднуються військово-теоретична і фізична підготовка, паралельно вирішуються питання морально-духовного та фізичного розвитку. Виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу може здійснюватися під час навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти в урочній і позаурочній діяльності, а також поза школою. Ключовими змістовими напрямками такої діяльності є вивчення, шанування і розвиток бойових і спортивних традицій українського народу та Збройних Сил України, проведення й збагачення військово-спортивних ігор, інших форм роботи.

Ключові слова: бойовий хортинг, виховання, національно-патріотичне виховання, національний вид спорту України, старшокласники, військово-патріотичне виховання, захист України, фізична культура, військова служба, військовий обов'язок, професійна орієнтація, військова спеціальність, готовність, психологічна підготовка, школярі, заклади загальної середньої освіти, фізичне виховання, психологічна стійкість, патріотичні якості.

Актуальність наукового дослідження. В сучасних складних умовах національного та культурного відродження України, урахуваючи нові суспільно-політичні реалії в Україні після Революції гідності та обставини, пов'язані з анексією Автономної Республіки Крим та збройною агресією Росії на сході України, значно актуалізується роль людського чинника в усіх сферах життєдіяльності суспільства, а також значимість інтелектуальної, вольової, моральної та фізичної підготовки старшокласників до подальшого життя, їх соціалізації як свідомих громадян своєї Батьківщини, готових за будь-яких обставин до подальшої її соціально-економічної і культурної розбудови та захисту її суверенітету і територіальної цілісності [1–13; 19–27].

Особливої уваги потребує проблема всебічного розвитку сучасної особистості на основі загальнолюдських цінностей з урахуванням національних особливостей, пов'язаних з українською історією, культурою, традиціями.

Законом України “Про освіту” визначено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [14].

Відповідно до статті 6 зазначеного Закону засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності, зокрема, є нерозривний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, національними традиціями; виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій; формування культури здорового способу життя.

Неабияка роль у формуванні всебічно розвиненої людини належить національно-патріотичному вихованню, в основі якого лежить виховання громадянина-патріота України, утвердження любові до Батьківщини, духовності, моральності, шанобливого ставлення до національних надбань Українського народу, наслідування найкращих прикладів мужності та звитяги борців за свободу та незалежність України як з історичного минулого, так і захисників, які сьогодні відстоюють суверенітет та територіальну цілісність держави у боротьбі із російською агресією.

З метою дальшого розвитку в суспільстві національної свідомості, формування почуття патріотизму на засадах духовності та моральності, популяризації духовно-культурної спадщини Українського народу, а також активізації взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань у питаннях національно-патріотичного виховання Указом Президента України від 8 травня 2019 р. року № 286/2019 було затверджено Стратегією національно-патріотичного виховання, якою передбачено, що основними складовими національно-патріотичного виховання є: громадсько-патріотичне,

військово-патріотичне та духовно-моральне виховання.

Досягнення мети зазначеної Стратегії здійснюватиметься, зокрема, за такими напрямками, як здійснення проектів та заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби та упорядкування і вдосконалення системи початкової військової підготовки [15–18].

Водночас Концепцією національно-патріотичного виховання дітей і молоді, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 року № 641, визначено, що складовою частиною патріотичного виховання, а в часи воєнної загрози – пріоритетною, є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування у зростаючої особистості готовності до захисту Батьківщини, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу у Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Його зміст визначається національними інтересами України і покликаний забезпечити активну участь громадян у збереженні її безпеки від зовнішньої загрози. Робота з військово-патріотичного виховання учнівської молоді має проводитися комплексно, в єдності всіх його складників, спільними зусиллями органів державного управління, а також освітніх закладів, сім'ї, громадських організацій та об'єднань, Збройних Сил України, інших силових структур.

Системна організація військово-патріотичного виховання молоді має бути спрямована на підготовку її до оволодіння військовими професіями, формування психологічної та фізичної готовності до служби в Збройних Силах, задоволення потреби підростаючого покоління у постійному вдосконаленні своєї підготовки до захисту Батьківщини.

З огляду на викладене не менше важливим на сьогодні залишається вирішення проблеми оздоровлення нації, визначення нових пріоритетів у цій сфері. Тому проблема виховання в учнів інтересу до занять фізичною культурою в закладах загальної середньої освіти набуває дедалі більшої актуальності. Необхідність її всебічного дослідження також пояснюється поступовим зниженням в учнів інтересу до фізичної культури. У зв'язку з цим вимоги до виховання в підростаючого покоління інтересу до фізичної культури знайшли відображення в законах України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, “Про фізичну культуру і спорт”, Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та інших нормативних документах [28–37].

Одним із дієвих засобів військово-патріотичного, морально-етичного та фізичного виховання дітей є бойовий хортинг, який сприяє вихованню особистості з високою внутрішньою культурою та гармонійному формуванню фізичного апарату людини.

Бойовий хортинг – національний професійно-прикладний вид спорту України, заснований на культурних, оздоровчих і бойових традиціях Українського народу. Він є багаторічним спеціально організованим процесом навчання, всебічного розвитку, морально-етичного виховання та оздоровлення дітей і молоді. Також у системі бойового хортингу містяться ефективні форми і методи військово-патріотичного виховання школярів та допризовної підготовки учнівської молоді.

Проблема патріотичного виховання підростаючого покоління завжди була предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних філософів, педагогів, психологів. Так, моральні аспекти патріотизму розкрито в працях Й. Песталоцці, А. Дістервега, Г. Сковороди, В. Сухомлинського; патріотизм як принцип національного виховання – І. Бека, Г. Ващенко, О. Вишневського, В. Івашковського, І. Огієнка, Ж. Петровича, С. Русової, К. Ушинського, К. Чорної, Л. Чупрій та інших. Виховання як компонент громадянського виховання досліджували П. Ігнатенко, Н. Косарева, Л. Крицька, В. Поплужний, М. Фіцула. Важливими є праці О. Вишневського, Т. Завгородньої, П. Кононенка, В. Кузя, Ю. Руденка, М. Стельмаховича, Б. Ступарика, К. Чорної, П. Щербаня. В працях цих авторів теоретично осмислюються нові підходи до здійснення патріотичного виховання молоді людини в сучасних умовах.

Проблему активізації навчально-виховного процесу з фізичної культури та фізкультурно-спортивної діяльності досліджували О. Артюшенко, А. Артюшенко, Б. Ашмарін, В. Бауер,

В. Белорусова, І. Боян, Б. Ведмеденко, Г. Власюк, А. Внуков, К. Волков, З. Джумаєв, А. Дубогай, П. Дуркін, М. Зубалій, Є. Ільїн, І. Келишев, М. Козленко, М. Кутєпов, Г. Мейксон, В. Новосельський, О. Остапенко, О. Петров, Ж. Петрочко, С. Сичов та інші. Вони вказують на шляхи активізації занять з фізичної культури за умови формування навчальної мотивації, мобілізації та інтересу школярів на основі задоволення потреб учнів у русі, грі, змаганнях, пізнавальній активності, вдосконалення праці вчителя фізичної культури, його взаємодії з окремими учнями й колективом класу.

На сьогодні надзвичайно актуальними є наукові розробки М. Баки, Є. Василенко, В. Ганчева, З. Діхтяренко, С. Дятленка, Е. Єрьоменка, С. Жеваги, Т. Круцевич, В. Платонова та інших, в яких досліджуються питання військово-патріотичного та фізичного виховання молоді, у тому числі засобами бойового хортингу.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави для висновку, що теорія і методика військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу закладу загальної середньої освіти залишаються недостатньо розробленими з огляду на потреби нової педагогічної реальності. Фактично всі науковці визнають значимість інтересу школярів до занять фізичною культурою, який “робить” активним особистість учня в усіх видах навчально-фізкультурної діяльності: на уроках фізичної культури, в спортивних секціях, фізкультурних гуртках, самостійних заняттях за місцем проживання [38–47]. А за відсутності такого інтересу з’являється пасивність, байдужість учнів до занять фізичною культурою, збільшується кількість пропусків уроків фізичної культури без поважних причин, зменшується кількість бажаючих відвідувати спортивні секції та фізкультурні гуртки.

Вивчення наукових джерел свідчить про відсутність спеціальних досліджень, присвячених розробленню проблеми військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу в сучасних умовах, інтересу у них до занять фізичною культурою в цілому та бойовим хортингом зокрема. Простежується недостатня орієнтація навчальних програм, навчальних нормативів і загалом всієї системи фізичного і морально-етичного виховання на особистість старшокласника, на його свідоме, активне ставлення до занять бойовим хортингом. Такий стан справ призводить до серйозних недоліків у військово-патріотичному вихованні старшокласників засобами бойового хортингу в закладі загальної середньої освіти, відповідальність за яке покладено на вчителів фізичної культури та предмету “Захист України”, тренерів спортивних секцій, гуртків з бойового хортингу, класних керівників тощо.

Таким чином, **актуальність** досліджуваної проблеми зумовлена рядом суперечностей між:

суспільною значущістю військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу та недостатнім теоретичним обґрунтуванням педагогічних засобів його формування;

значним потенціалом інтересу старшокласників до занять бойовим хортингом, який визначає їх активність до навчально-фізкультурної діяльності у системі бойового хортингу, та відсутністю педагогічного обґрунтування щодо визначення бойового хортингу як засобу військово-патріотичного виховання старшокласників;

сенситивністю учнів старшого шкільного віку щодо військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу і відсутністю теоретично обґрунтованих педагогічних засобів його виховання у старшокласників.

Отже, актуальність проблеми військово-патріотичного виховання, недостатня її науково-методична розробленість та низька ефективність вирішення зазначених суперечностей і зумовили актуальність проблеми військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу.

Виклад основного матеріалу. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу, що є складовою частиною загального навчально-виховного процесу, являє собою систематичну і цілеспрямовану діяльність закладу загальної середньої освіти щодо формування в учнів високої патріотичної свідомості, почуття вірності своїй

Батьківщині, готовності до виконання конституційного і громадянського обов'язків щодо захисту інтересів Батьківщини, її суверенітету та територіальної цілісності [48–57].

Метою навчально-виховних і тренувальних програм системи бойового хортингу з військово-патріотичного виховання старшокласників є:

всебічне виховання громадянина-патріота на військових, культурних та оздоровчих традиціях Українського народу;

формування морально-етичних якостей;

зміцнення здоров'я;

всебічна фізична підготовка учнівської молоді засобами бойового хортингу до захисту Батьківщини.

Основними **завданнями** навчально-виховної програми з військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу є:

оволодіння основами військових знань, базової техніки бойового хортингу в обсязі, необхідному та достатньому для участі у військово-спортивних, фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходах;

розвиток вольових і морально-етичних якостей;

розвиток фізичних здібностей;

формування навичок здорового способу життя;

формування критичного ставлення до особистої спортивної майстерності;

залучення до фізичного виховання та світового і вітчизняного спорту;

сприяння професійному визначенню вихованців щодо служби у Збройних Силах України, інших військових формуваннях.

Загальними **принципами** організації навчально-виховного процесу з військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу є:

науковість;

синтез інтелектуальної та практичної діяльності;

індивідуальний підхід;

послідовність і поступовість викладення матеріалу.

Навчальний матеріал програми адаптований до занять із вихованцями різного рівня підготовленості, містить теоретичні відомості, елементи базової техніки бойового хортингу, що подаються у вигляді оздоровчих фізичних вправ та імітаційних формальних комплексів, а також вправи бойового хортингу з елементами самозахисту.

В процесі військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу застосовуються такі **методи**:

наочний (показ вправ, демонстрація вправ на схемі, макеті, екрані тощо);

словесний (розповідь, пояснення, вказівка, зауваження, переконання, бесіда тощо);

практичний (виконання вправ і їх варіантів: початкове вивчення технічних дій у цілому або частинами),

багаторазового повторення (перемінний, інтервальний, ігровий, змагальний тощо).

Навчальна програма військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу розрахована на учнів закладів загальної середньої освіти 10–11 класів (вік учнів від 16 до 17 років). Вона враховує:

кращий досвід відомих тренерів з бойового хортингу;

практичні рекомендації дитячої та спортивної медицини;

результати наукових досліджень з теорії та методики фізичного виховання, педагогіки, фізіології, гігієни, психології, філософії, історії України та підготовки юних спортсменів.

Програма визначає цілі та завдання роботи у навчальних групах і містить:

пояснювальну записку з загальною характеристикою принципів і методів роботи з військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу, термінів реалізації програми, тижневого навантаження, засобів організації навчального процесу;

розділи з визначеним змістом, формами, засобами і методами, навчально-тематичними планами за розділами підготовки на різних рівнях навчання та військово-патріотичного

виховання старшокласників засобами бойового хортингу;
зміст з переліком тем;
методичні рекомендації щодо військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу;
прогнозований результат реалізації програми та шляхи його діагностики;
експериментальні дані щодо дослідження ефективності розроблених методик з військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу;
грифи та рецензії навчальної програми;
список використаних джерел;
інформація про авторів;
додатки.

Також в навчальній програмі військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу зазначається обґрунтована потреба в обладнанні й індивідуальному спорядженні, необхідного для забезпечення ефективного навчально-виховного, фізкультурно-оздоровчого та тренувального процесу з метою формування необхідних фізичних та морально-психологічних якостей засобами бойового хортингу [58–69].

Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу може здійснюватися під час навчально-виховного процесу в закладі загальної середньої освіти в урочній і позаурочній діяльності, а також за межами школи.

Мета військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу – розвиток в особистості спортсмена бойового хортингу високої соціальної активності, громадянської відповідальності, моральності, духовності, становлення особистості, що володіє позитивними цінностями і якостями, здатними проявити і реалізувати їх в суспільно-творчому процесі в інтересах Батьківщини.

Як один з видів багатопланової, масштабної і постійно здійснюваної діяльності військово-патріотичне виховання включає соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти, має високий рівень комплексності.

Одним з важливих напрямів роботи закладу загальної середньої освіти є військово-патріотичне виховання, основне завдання якого – виховання почуття гордості за свою Батьківщину і свій народ, повагу до його великих звершень і гідних сторінок минулого, розвиток почуття причетності до долі Батьківщини.

Програми, методичні прийоми і технології з військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу, передбачають проведення теоретичних і практичних навчальних занять з бойового хортингу. Теоретичні засади з бойового хортингу можуть повідомлятися учням у процесі практичних занять. Програми з військово-патріотичного виховання старшокласників передбачають заняття за окремими видами підготовки та синтезовані заняття (поєднання основ військово-прикладної техніки бойового хортингу й акробатики, ударних комбінації та кидкової техніки, спортивно-прикладної техніки елементів самозахисту в стійці та техніки у партері – продовження атаквальних дій, захисних та атаквальних дій тощо). Для старшокласників також застосовуються військово-спортивні ігри [70–84]. На заняттях рекомендується здійснювати особистісно-орієнтований підхід до навчання учнів за статевими та індивідуальними особливостями фізичного розвитку, а також з урахуванням їхніх потреб і здібностей. У разі потреби можливо окремо навчати хлопців і дівчат.

Заняття в групах початкового рівня проводяться груповим методом. У період підготовки до виступів на змаганнях групові заняття можуть бути замінені зведеними тренуваннями з іншими клубами бойового хортингу (постановка та вивчення індивідуальних технічних дій, комбінацій на партнерах різної комплекції – високому, низькому, важкому, легкому тощо).

Програмами з військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу передбачається участь учнів у змаганнях усіх рівнів у складі збірних команд і в особистому заліку, виконання нормативів юнацьких і дорослих спортивних розрядів. Участь учнів гуртків з бойового хортингу в змаганнях здійснюється тільки за особистим бажанням

учнів і з дозволу батьків, а також за умови оформлення страховки від нещасних випадків на період проведення змагань.

Календарний план змагань з бойового хортингу, спортивних заходів гуртків та секцій складається відповідно до Єдиного календарного плану спортивних заходів Міністерства молоді та спорту України, Міністерства освіти і науки України, календарних планів обласних, міських і районних управлінь з питань фізичної культури та спорту органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Враховуючи різноманітність розділів змагань з бойового хортингу, а також засобів самозахисту бойового хортингу як бойового мистецтва, тренувально-підготовчий процес на практичних заняттях може проводитись:

- повною групою;
- малими групами (4–6 осіб);
- парами;
- індивідуально.

Винятком є теоретичні заняття та зведені тренування з підготовки показових груп, або підготовки основної групи до атестації з бойового хортингу (отримання кваліфікаційних ступенів з бойового хортингу – ранків).

Основними формами військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу визначено:

- заняття з елементами та за темами бойового хортингу під час занять фізичною культурою та предмета “Захист України”;
- заняття з бойового хортингу під час позакласної роботи;
- фізкультурні хвилинки з елементами бойового хортингу;
- змагання з національного виду спорту бойового хортингу;
- рухливі ігри з елементами бойового хортингу (“Веселі старты”, “Спортивна сім’я” тощо);
- дитячо-юнацька військово-спортивна гра “Хортинг-Патріот”;
- спортивно-масові свята, фізкультурно-оздоровче свято до дня фізичної культури та спорту;
- змагання на призи українських спортсменів;
- походи місцями бойової та спортивної слави земляків;
- тематичні бесіди “Бути готовим до захисту Вітчизни”, “Я та моя спортивна команда”, “Я спортсмен”;
- відвідування музеїв, перегляд фільмів спортивної та виховної тематики;
- зустрічі з відомими спортсменами;
- святкування перемог наших спортсменів на міжнародній арені тощо.

Велику роль у фізичній підготовці старшокласників до військової служби мають заняття у гуртку бойового хортингу та планові уроки з фізичної культури. На заняттях з бойового хортингу та фізичної культури формуються якості, які необхідні солдатам: висока працездатність, витривалість, чітка координація і точність рухів, навички бойового хортингу, які допомагають впевнено вести рукопашну сутичку тощо [85–94].

Відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах з учнями обов’язково проводяться відповідні інструктажі (вступний, первинний, позаплановий, цільовий) з безпеки життєдіяльності на заняттях.

Контрольні заняття проходять один раз на півріччя у формі відкритого чи підсумкового заняття.

Для контролю за досягненнями та військово-патріотичною вихованістю старшокласників у процесі занять бойовим хортингом пропонуються такі форми:

- спостереження за учнем щодо питань регулярності відвідування занять, дисциплінованості, дотримання етикету бойового хортингу, старанності на тренуваннях (постійно);

проведення відкритих та підсумкових занять для батьків, керівництва закладу освіти та працівників державних органів та органів місцевого самоврядування сфери освіти та фізкультури і спорту (один раз на півріччя);

проведення підсумкових перевідних занять (під час переведення на наступний рівень навчання);

участь у показових виступах з бойового хортингу під час масових заходів з військово-патріотичного виховання (згідно з планом закладу освіти, міста, району тощо);

складання тестів з метою атестації старшокласників для отримання учнівських ступенів бойового хортингу – ранків;

участь у змаганнях, здобуття перемог і виконання спортивних розрядів.

Педагог, враховуючи рівень підготовки учнів, стан матеріально-технічної бази закладу освіти, може вносити зміни й доповнення у зміст програм з військово-патріотичного виховання закладу освіти та кількість годин для опанування певних тем.

Заняття з учнями може проводити педагог, який має відповідну фахову підготовку. Здійснюючи військово-патріотичне виховання учнів, педагоги організатори цього процесу засобами бойового хортингу повинні бути добре ознайомлені з його теоретико-методологічним і технологічним підґрунтями. При цьому слід враховувати також об'єктивні соціально-політичні, економічні фактори, психофізіологічні особливості віку старшокласників як вирішального періоду у формуванні світогляду учня, його ідеалів, вибору професії, подальшого життєвого шляху.

У контексті патріотичного виховання дітей та молоді бойовий хортинг забезпечує: навіювання почуття патріотизму для служби в армії (через воєнізовані показові виступи, демонстрацію сили духу тощо); формування особистості-переможця в екстремальних умовах реального бою.

Так, на заняттях з бойового хортингу педагоги, тренери (інструктори) доводять учням, що військова служба вимагає особливого напруження фізичних і духовних сил, постійної зібраності, відповідальності, дисциплінованості, вольових якостей особистості, навичок самооборони та виживання в екстремальних умовах [95–99]. Походи, змагання, воєнізовані ігри, що проводяться за правилами бойового хортингу, зміцнюють силу волі, виробляють у старшокласників терпіння до специфічних військових навантажень, дають стійкі навички єдиноборства й основи самозахисту, застосування ефективних прийомів бойового хортингу.

Доведено, що для військово-патріотичного виховання старшокласників під час занять бойовим хортингом важливо враховувати також їхні психологічні, анатоמו-фізіологічні вікові особливості. Тому засобами бойового хортингу, рухливими іграми та спортивно-масовою роботою вчителям фізичної культури, тренерам спортивних секцій та гуртків слід дотримуватися таких вимог:

в організації занять потрібно брати до уваги особливості розвитку опорно-рухового апарату дитини;

пояснення навчального матеріалу мають бути наочними й лаконічними, викликати інтерес до занять бойовим хортингом;

уроки з фізичної культури й тренування з бойового хортингу доцільно будувати таким чином, щоб навантаження чергувалися з достатніми паузами відпочинку;

необхідно враховувати закономірності психічного та особистісного розвитку учнів 16–17 років, оскільки у цьому віці з'являється потреба думати, аналізувати, долати перешкоди в процесі інтелектуальної активності;

у цей віковий період учні ще не мають власного морального досвіду, тому безумовно вірять в істинність того, що їм говорять учителі фізичної культури, тренери з бойового хортингу;

учні старшого шкільного віку спрямовані на інтелектуальні заняття й спортивно-масову діяльність у школі та за місцем проживання.

Призначення системи військово-патріотичного виховання старшокласників засобами хортингу полягає в забезпеченні на практиці комплексного врахування всіх факторів, що

впливають на патріотичне виховання учнів, у створенні необхідних умов і механізмів, що сприяють цьому процесу.

Висновок. Отже, в сучасних умовах консолідації українського суспільства, коли вирішується проблема професіоналізації особового складу та відновлення могутності Збройних Сил України, інших військових формувань, роль і значення військово-патріотичного виховання як одного з пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших державних інститутів та інститутів громадянського суспільства та бойового хортингу як засобу військово-патріотичного виховання старшокласників є особливими.

На сьогодні військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу є одними з найважливіших умов не тільки зміцнення, а й подальшого розвитку українського суспільства. Без патріотизму не можна, побудувати сильну державу, прищепити підростаючому поколінню розуміння його громадянського обов'язку і повагу до закону. Без любові до Батьківщини, виховання підростаючого покоління в душі готовності до її захисту, виживання і процвітання України як суверенної держави неможливе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойовий хортинг – національний вид спорту і школа підготовки українського воїна / І. Суліма, Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 71–82.
2. Бойовий хортинг – система національно-патріотичного виховання дітей та молоді / О. Бухтіяров, Е. Єрмоєнко, О. Буток, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 61–70.
3. Бойовий хортинг – фундаментальний осередок воїнських традицій української землі / С. Параниця, Е. Єрмоєнко, Г. Коломоєць, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 105–115.
4. Бойовий хортинг у впровадженні науково-методичної літератури з рекреації, фізичної реабілітації і художніх творів спортсменами підліткового та студентського віку / С. Бадьора, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. – 2018. – Вип. 9. – С. 190–199.
5. Бойовий хортинг у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко, Ю. В. Черпак, І. В. Суліма // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 544–553.
6. Бойовий хортинг у комплексі функціональної та професійної підготовки курсантів до служби в правоохоронних органах / В. А. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 14–28.
7. Бойовий хортинг у методиці вдосконалення силових якостей спортсменів різного віку / А. Литвиненко, Е. Єрмоєнко, О. Остапенко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 214–222.
8. Бойовий хортинг у програмі навчання і професійно-прикладної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей закладів вищої освіти України / В. Біла, Е. Єрмоєнко, В. Гришук, О. Бухтіяров // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 6–19.
9. Бойовий хортинг у системі підготовки співробітників правоохоронних органів до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. В. Бондарчук, С. П. Бобік // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 513–527.
10. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Біла, В. Гришук // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 52–60.
11. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. А. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 72–95.
12. Бойовий хортинг як засіб виховання справедливості в молодших школярів у процесі гурткових занять / С. Болтівець, Е. Єрмоєнко, О. Остряньська, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 148–160.
13. Бойовий хортинг як засіб військово-прикладної та фізичної підготовки особового складу підрозділів з протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході

України / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький, І. В. Суліма, О. І. Марченко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 43–58.

14. Бойовий хортинг як засіб фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів / О. Буток, Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 220–231.

15. Бойовий хортинг як засіб формування в школярів фізичних здібностей як основи тверезого способу життя в майбутній життєдіяльності / О. Остапенко, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 166–172.

16. Бойовий хортинг як система морально-етичного виховання особистості / Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, І. Суліма, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 42–51.

17. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.

18. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.

19. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.

20. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.

21. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.

22. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

23. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 28–40.

24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.

25. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.

26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.

27. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.

28. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт». – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49-56.

29. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.

30. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.
31. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // К. : Паливода А. В., 2020. – 1110 с.
32. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
33. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
34. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць.* К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
35. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К. : ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.
36. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
37. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
38. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
39. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
40. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.
41. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2020. – 280 с.
42. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /» – 2020. – Вип. 3(123). – С.47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09)
43. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць.* К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
44. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
45. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
46. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.

47. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
48. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
49. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
50. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
51. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
52. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
53. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
54. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
55. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
56. Методика викладання бойового хортингу для студентів та курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Грищук, С. Бадьора. // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 196–219.
57. Остряньська О. Бойовий хортинг у впровадженні творчих здобутків передового регіонального педагогічного досвіду формування у старших дошкільників соціально-комунікативних умінь у театралізованій діяльності з використанням хортинг-ляльок / О. Остряньська, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 173–186.
58. Петрович Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрович, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
59. Петрович Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрович, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
60. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
61. Психологічні та соціальні основи виховання особистості у системі бойового хортингу / Н. Зубалій, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 122–129.
62. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
63. Силова підготовка школярів 14-17 років на уроках фізичної культури з елементами бойового хортингу / Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, І. Суліма, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 158–165.
64. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
65. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
66. Yeromenko E. Combat horting and culture of athletes / E. Yeromenko // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 94–102.

REFERENCES

67. Badiora, S. M., Yeromenko, E. A., Tymchyk, M. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng u vprovadzheni naukovo-metodychnoi literatury z rekreatsii i fizychnoi reabilitatsii sportsmeniv pidlitkovoho ta studentskoho viku* [Combat horting in the introduction of scientific and methodological literature on recreation and physical rehabilitation by adolescent and student athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 9 (pp. 190–199). Kyiv: Palyvoda A. V.
68. Boltivets, S. I., Yeromenko, E. A., Ostrianska, O. A., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng yak zasib vykhovannia spravedlyvosti v molodshykh shkoliariv u protsesi hurtkovykh zaniat* [Combat horting as a means of educating justice in junior high school students in the process of group classes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 9 (pp. 148–160). Kyiv: Palyvoda A. V.
69. Bukhtiyarov, O. A., Yeromenko, E. A., Butok, O. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng – systema natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditey ta molodi* [Combat horting is a system of national-patriotic education of children and youth]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 9 (pp. 61–70). Kyiv: Palyvoda A. V.
70. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bondarchuk, V. V. (2020). *Boyovyi khortyng u pidrozdilakh derzhavnoi mytnoi sluzhby dlia pidhotovky spivrobotnykiv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl na skhodi Ukrainy* [Combat horting in the units of the State Customs Service to prepare employees to combat the illegal movement of goods in the areas of the Joint Forces Operation in eastern Ukraine]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku). Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 7–25.
71. Ivashkovskiy, V. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Psykhomotoryka ta psykho-fizyologichni osoblyvosti pidgotovky sportsmeniv boyovogo khortyngu* [Psychomotor skills and psycho-physiological features of training of combat horting athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 130–138). Kyiv: Palyvoda A. V.
72. Gryshchuk, V. L., Yeromenko, E. A., Bukhtiyarov, O. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-prykladnoi pidgotovky pravookhorontsiv do vykonannia sluzhbovo-boyovykh zavdan z protydii kontrabandi u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting as a means of professional and applied training of law enforcement officers to perform combat missions to combat smuggling in the areas of the Joint Forces Operation]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku). Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 59–73.
73. Lytvynenko, A. M., Yeromenko, E. A., Ostapenko, O. I., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng u metodytsi vdoskonalennia sylovykh yakosti sportsmeniv riznogo viku* [Combat horting in the method of improving the strength of athletes of different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 9 (pp. 214–222). Kyiv: Palyvoda A. V.
74. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovyi khortyng – profesiyno-prykladnyi vyd sportu pravookhoronnykh organiv Ukrainy : monografia* [Combat horting is a professionally applied sport of law enforcement agencies of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 203 p.
75. Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib optymizatsii funktsionalnoi pidgotovky studentiv i kursantiv spetsializovanykh zakladiv vyschoi osvity ta spivrobotnykiv pravookhoronnykh organiv* [Combat horting as a means of optimizing the functional training of students and cadets of specialized higher education institutions and law enforcement officers]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 19–33).
76. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-psykholohichnoi pidgotovky spivrobotnykiv pravookhoronnykh organiv Ukrainy : monografia* [Combat horting as a means of professional and psychological training of law enforcement officers of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 138 p.
77. Yeromenko, E. A. (2019). *Vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortyngom* [Education of physical culture and basics of students' health in the process of combat horting] *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works.* – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 10 (118) 19. P. 49–56.
78. Yeromenko, E. A., Kukushkin, K. M. (2020). *Viyskovo-patriotychno vykhovannia starshoklasnykiv zasobamy boyovogo khortyngu : monografia* [Military-patriotic education of high school students by means of combat horting: monograph]. K. : Palyvoda A. V., 2020. 1110 p.
79. Yeromenko, E. A. (2017). *Vsesvitnie ukrainske zemliatstvo ta diaspora u spryanni rozvytku boyovogo khortyngu* [World Ukrainian fellowship and diaspora in promoting the development of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 56–79).
80. Yeromenko, E. A. (2019). *Znachymist tsinnosti fizychnoi kultury ta osnov zdorovya dlya studentiv i kursantiv, yaki zaymayutsya boyovym khortyngom* [Importance of values of physical culture and bases of health

for students and cadets who are engaged in combat horting]. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 11 (119) 1. P. 71–79.

81. Yeromenko, E. A. (2020). *Kvalifikatsiyna systema boyovoho khortynhu : monografia* [Qualification system of combat horting: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortynhu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 155 p.

82. Yeromenko, E. A. (2020). *Kompleksne vykorystannia potentsialu boyovoho khortynhu dlia zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy v umovakh zovnishnioyi agresii* [Comprehensive use of the potential of combat horting to ensure the national security of Ukraine in the face of external aggression]. Aktualni problemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky ta sproshchennia protsedur mizhnarodnoi torhivli : zb. tez IV nauk.-prakt. internet-konf. (m. Irpin – m. Khmelnytskyi, 25-31 travnia 2020 r.). Khmelnytskyi: Naukovo-doslidnyi tsentr mytnoi spravy, 2020. P. 18–23.

83. Yeromenko, E. A. (2020). *Kontseptsia rozvytku boyovoho khortynhu v systemi osvity Ukrainy : monografia* [The concept of combat horting development in the education system of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortynhu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 122 p.

84. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovoho khortynhu dlya pozashkilnykh navchalnykh zakladiv : monografia* [Curriculum on combat horting for out-of-school educational institutions: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, [ta in.]. – K. : Palyvoda A. V., 2020. – 521 p.

85. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovoho khortynhu dlya uchniv 1–11 klasiv zakladiv zagalnoi serednoyi osvity* [Combat horting curriculum for students of grades 1–11 of general secondary education institutions]: training manual.– Kyiv: Palyvoda A. V.. p. 280.

86. Yeromenko, E. (2020). *Naukove obhruntuvannia psykhologo-pedahohichnykh umov vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortynhom* [Scientific substantiation of the psychological and pedagogical conditions of education of physical culture and fundamentals of students' health in the process of combat horting]. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (physical Culture and Sports)*, (3(123), 47-56. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09).

87. Yeromenko, E. A. (2020). *Osoblyvosti fizychnoi i psykhologichnoi pidgotovky ta formuvannia profesiynykh yakosti kursantiv i pratsivnykiv pravookhoronnykh organiv zasobamy boyovoho khortynhu* [Features of physical and psychological training and formation of professional qualities of cadets and law enforcement officers by means of combat horting]. *Protydiya Nezakonomu peremischenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 39–42.

88. Ostapenko, O. I., Zubaliy, M. D., Yeromenko, E. A., Tymchyk, M. V. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib formuvannia v shkoliariv fizychnykh zdibnostei yak osnovy tverezogo sposobu zhyttia v maybutniy zhyttediyalnosti* [Combat horting as a means of forming physical abilities in schoolchildren as the basis of a sober lifestyle in future life]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynhu*: Issue 8 (pp. 166–172). Kyiv: Palyvoda A. V.

89. Ostrianska, O. A., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng u vprovadzhenni tvorchykh zdobutkiv peredovogo regionalnogo pedagogichnogo dosvidu formuvannia u starshykh doshkilnykiv sotsialno-komunikatyvnykh umin u teatralizovaniy diyalnosti z vykorystanniam khortyng-lialioik* [Combat horting in the implementation of creative achievements of advanced regional pedagogical experience in the formation of senior preschoolers' social and communicative skills in theatrical activities with the use of horting puppets]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynhu*: Issue 8 (pp. 173–186). Kyiv: Palyvoda A. V.

90. Paranytsia, S. P., Yeromenko, E. A., Kolomoyets, H. A., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng – fundamentalnyi oseredok voinskykh tradytsiy ukrainskoi zemli* [Combat horting is a fundamental center of military traditions of the Ukrainian land]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynhu*: Issue 9 (pp. 102–111). Kyiv: Palyvoda A. V.

91. Petrochko, Zh. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib vykhovannia patriotyzmu u shkoliariv i studentiv* [Combat horting as a means of educating patriotism in schoolchildren and students]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynhu*: Issue 8 (pp. 34–45). Kyiv: Palyvoda A. V.

92. Petrochko, Zh. V. & Yeromenko, E. A. (2016). *Khortynh – shkola syly i tchesti yunoho ukrainsia* [Horting is the school of power and honor of young Ukrainian]. Kyiv: Palyvoda A. V.

93. Prysiazhniuk, S. I., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng ta problema aktyvnogo vidpochynku sportsmeniv u rizni vikovi periody* [Combat horting and the problem of active recreation of athletes at different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynhu*: Issue 8 (pp. 206–218). Kyiv: Palyvoda A. V.

94. Savchenko A. *Combat horting – educational practice for young people* / A. Savchenko, E. Yeromenko // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.

95. Sychov, S. O., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng ta osoblyvosti optymizatsii upravlinnia atletychnym trenuvanniam u protsesi sportyvnoi diyalnosti* [Combat horting and features of optimization of athletic training management in the process of sports activity]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 219–225). Kyiv: Palyvoda A. V.

96. Zubaliy, N. P., Zubaliy, M. D., Yeromenko, E. A., Yeromenko, V. E. (2017). *Psykhologichni ta sotsialni osnovy vykhovannia osobystosti u systemi boyovogo khortyngu* [Psychological and social bases of personality education in the system of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 122–129). Kyiv: Palyvoda A. V.

97. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. *Boyovyi khortyng u program navchannia i profesiyno-prukladnoi pidgotovky kursantiv pravookhoronnykh spetsialnostei zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 11 (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.

98. Griban, G., Yahupov, V., Svystun, V., Dovgan, N., Yeromenko, E., Udych, Z., Zhuravlov, I., Kushniriuk, S., Semeniv, B., Konoval'ska, L., Skoruy, O., Grokhova, G., Hres, M., Khrystenko, D., & Bloschchyn'skyi, I. (2020). Dynamics of the students' physical fitness while studying at higher educational institutions. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(9), 147-156. Retrieved from <http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/1137>.

99. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bila, V. R., Bondarchuk, V. V., Bobik, S. P. (2020). *Boyovyi khortyng u systemi pidgotovky spivrobotnykiv pravookhoronnykh orhaniv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting in the system of training law enforcement officers to combat the illegal movement of goods in the areas of the joint forces operation] / Shliakhy udoskonalennia profesiynykh kompetentnostei fakhivtsiv v umovakh syohodennia : mater. mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. 28-29 travnia 2020 r. / Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Derzh. nauk. ustanova «Instytut modernizatsii zmistu osvity», [ta in.]. – Kyiv. – P. 513–527.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ОСНОВІ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

Єрьоменко Е. А.

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат педагогічних наук, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України;

Тішин А. В.

старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України

Анотація. У статті досліджується професійно-прикладна фізична підготовка на основі бойового хортингу, як один із напрямів системи фізичного виховання, яка покликана формувати прикладні знання, морально-вольові якості, рухові вміння та навички, що сприяють розвитку об'єктивної готовності курсантів освітніх установ правоохоронних органів України до ефективного виконання ними службових обов'язків в якості співробітників правоохоронних органів.

Ключові слова: бойовий хортинг, правоохоронні органи, курсанти спеціальна підготовка, психологічна підготовка, професійно-прикладна підготовка, фізична підготовка, зміст навчання, фізичне виховання.

Актуальність наукового дослідження. В сучасних умовах співробітникам правоохоронних органів доводиться знати великий арсенал прийомів самозахисту та особистої безпеки в різних екстремальних ситуаціях, які несподівано виникають. У процесі пошуку, переслідування і силового затримання правопорушників та злочинців співробітники виконують різні складно-координаційні рухові дії. Все це вимагає від них прояву винахідливості, швидкості реакції, здатності до концентрації і переключення уваги, просторової, тимчасової, динамічної точності рухів [1–12; 19–28].

Єрмоєнко Едуард Анатолійович	кандидат педагогічних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, президент Всесвітньої федерації бойового хортингу, учасник бойових дій
Зверєв Антон Віталійович	інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майстер спорту України, капітан податкової міліції
Ільницький Іван Романович	лікар вищої категорії, віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, майстер бойового хортингу, інструктор
Кукушкін Костянтин Миколайович	головний спеціаліст відділу з питань державної служби, професійного навчання та урядових нагород Департаменту кадрового забезпечення Секретаріату Кабінету Міністрів України, учасник бойових дій
Ляховець Олеся Олександрівна	кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
Рудей Дмитро Юрійович	директор Київської інженерної гімназії, учитель-методист
Тимчик Микола Валерійович	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри футболу Національного педагогічного університету імені Миколи Драгоманова, науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, майстер спорту України з хортингу
Тішин Андрій Володимирович	старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майстер бойового хортингу
Чмелюк Василь Васильович	кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій
Щапвалов Борис Борисович	кандидат психологічних наук, доцент, президент Міжнародної федерації поліцейського хортингу, президент Федерації поліцейського хортингу України, віце-президент Національної федерації бойового хортингу України

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, російською та англійською мовами)

*Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції*

14-15 липня 2020 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоєнко

Підписано до друку 29.08.2020 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 45,15

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0238
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ